

Győri László

A NÉPBIZTOS DÉLUTÁNJA

– Hé, polgártárs, mikor indulunk végre? – kiáltott le a vonatablakból egy félrecsapott simléderes sapkát viselő, véreres, kissé feldagadt arcú jó negyvenes férfi. A polgártárs, a szerelvény oldalánál álldogáló kalauz, aki éppen az imént változtatta magát álldogáló kalauzzá, mert ez idáig fel-alá járkált, elfojtotta mérgét, s olyan kimérten válaszolt, ahogy csak kitelt tőle: – Majd, ha itt lesz az ideje! – Igyon egyet, hé! – nyújtott le egy gyanús tisztaságú palackot a simléderes utas. – Ez azonban már túlhatolt minden határon, a kalauz összevont szemöldökkel végigmérte a bizalmasodót, s hátat fordított neki. A mozdonyvezető, akit a kalauz ebben a pillanatban ily módon, a vonatnak háttal nem láthatott, olyan messzire dugta ki a fejét, amennyire csak kitelt tőle, amitől azonban semmi sem változott. A mozdony türelmesen dohogott, pissegett, fújtatott, ki-kicsapta a gőzt, lábszáron kapott egy-egy utast, aki behomorította a hátát, mintha ott érte volna a csapás, megdermedt, aztán a következő pillanatban előrelődött, s hátranézett, mintha nem hinné el, hogy ilyesmi megtörténhet vele. Nemcsak a mozdony ablakán, végig majd' mindegyiken fűrtökben lógtak ki a simléderes, kendős, a hajadonfőtt fejek, csak egy henteskének kellett volna végigsuhintania rajtuk, s máris egy adag bűnös, egy adag ártatlan, de holnapra bűnös élete ért volna véget, hiszen manapság egyre többen szegülnek szembe a proletárhatalommal, az ember nem is érti, vannak polgártársak, akik megbotlanak a pártban, ahelyett, hogy fölemelnék a lábukat a küszöb előtt, s még olyanok is, akik egyben-másban illetlenül gondolnak Sztálin elvtársra. Az emberfők vonala ki-be hullámzott, az egyik helyen behorpadt, eltűnt a szerelvény síkja mögött, a másik helyen kitolult, ami hagyján, de egyre nagyobb hangzavarral járt együtt. A Moszkvába induló menetrend szerinti vonat, mondhatni, egy helyben toporgott; már félórája ki kellett volna húznia a csarnok alól, s még most sem fordultak meg a kerekei, a sínre támaszkodtak, s nyomták, nyomták, mintha a földre akarnák süllyeszteni. Félórája? Már újabb félóra is eltelt, s Anatolij Kutyepov elvtárs, a Malaja Visera-i pártbizottság titkára egyre elmélyültebben betűzte a Pravda aznapi, június 29-i számát, mintha abból szeretne volna kideríteni a késedelem okát. A fülkében mindenkiről csurgott a verejték, főleg Kutyepovról, aki nehéz nap elé fog nézni holnap reggel: számot kell adnia, miért Irina Kutyepova a 2. számú általános iskola igazgatónöje még most is, holott Ligijja Kuznyecova, Szerebrajkov elvtárs nőcikéje, joggal elvárható, hogy végre elfoglalja az igazgatói széket, hiszen Irina köztudottan züllött személy, arról a lényeges mellékkörülményről nem is beszélve, hogy évek óta nem szerzi meg a pedagógiaoklevelet, s nem is fogja, mert olyan buta, mint az ágyláb: tompa és dohos. A Pravda harmadik oldalán azt olvasta, hogy Kijevben ötévi kényszer-munkára ítélték egy bizonyos Mihail Tupoljevot, de hogy miért, sohasem fogjuk megtudni, Kutyepov ugyanis ennél a szónál észvesztve odahagyta a mondatot, már ennyi is elég volt neki ahhoz, hogy felnyögjön, és elöntse a keserűség. Talán ő volt az egyetlen, aki nem bánta, hogy a szerelvény még mindig késlekedik elindulni. A hangszóró elnémult, utoljára jó negyvenöt perce szórt ki recsegő, szilánkokra törő hangokat a csarnok belsejébe. Helyette a tömeg kezdett el sisteregni, egyre jobban zúgott, morajlott, ami nem jelentett mást, mint egyre növekvő elégedetlenséget. Az állomásfőnök a

kezét tördelte, sóhajtozott, kész szabotázs, gondolta, Úristen, mi lesz ebből. Szabotázs?! Az bizony, szabotázs! – mondta neki egy arctalan alak valami pince mélyén, hiába igyekezett eltüntetni. Mindjárt felrobban a csarnok, úgy hánykolódik, dübörög a sűrűsödő tömeg; a dörrenés előtti pillanatban hirtelen mintha elhalkult volna minden. A különleges várócsarnokból, amely a különleges vendégeknek járt ki, egy karcú nőalak villámlott elő, fehér és légies; kifutott, mintha fogócskázott volna valakivel, jobban mondva, futott volna ki, kacagott, jobban mondva kaccintott, kaccantott, bugyborékkolt, hosszabb kacarászásra azonban nem telt tőle, mert valaki elkapta, visszavonta; ruhája eleje, közepe kiszaladt az ajtón, a hátsó redőknek, fodroknak azonban nem sikerült, odabent ragadtak, egy kéz visszarántotta az öltözetet, a mozdulat megszakadt, s a ruházattal együtt a nő, a kacagó ajak is megszakadt, eltűnt a különleges váróterem ajtaja mögött. Függyöny csapódott, s a szemközti vonat ablakában egy diáklány keze fejével megdörzsölte a szemét, hogy nem álmolta-e az egészet. Bizony nem. Rozenel elvtársnő, Lunacsarszkij elvtárs hitvese, a csintalan színésznő, valóban ki akart iramodni a váróteremből, annyira nekilódította egy egészséges ötlet, amely azt sugallta neki, hogy nevessen, nevessen és újra csak nevessen, és futkározzon egy rövidet, egy hosszút, mint egy balett-táncos, lábujjhegyen, kézujjhegyét is függőlegesen kifeszítve. Egy pohárkával többet ivott a kelleténél. Kaviárt is csipegetett, cseresznyét is eszegetett, süteményt, fagyaltot is habzsolt, de mindenkifölött eggyel több pohárka szélét nyalintotta meg a nyelvcskájével; kettővel, hárommal is több üvegcsé villant meg a kezében, mint amennyi illendő lett volna, főleg ebben az órában, a teremtett világnak ezen a helyszínén. Ezt a helyszínt nem a proletárhatalom teremtette, ezen a helyszínen még a cár, a cárkisasszonyok, a cárevicsek is pompáztak, különösen csiklandó volt tehát ezen a helyszínen elomolni kissé. Dubinnyik elvtárs, a leningrádi, a vendéglátó, ugyan már szorongani kezdett, izzadt a tenyere, gyűrögette, zsebkendőjét vett elő, megtörülte a homlokát, sőt a tarkóját is, amelyre sűrű, fekete haj borult, a haja szárnya vége, s alóla verejték csörgedezett. Titkára, Siglov, a füléhez hajolt, már nem először, és ő aggodalmaskodva megismételtette, amit az imént suttogott. – Tehát mindennek vége – lógatta le a fejét, s kinyúlt a feje alól, hogy magához kaparintsa az első elkeseredést. Először szívből, jó ízűn ivott, amikor viszont a Vendég elforgott tőle, ahogy a ringliszál külső láncain csüngőt elröpíti a centrifugális erő a belső láncpáron kerengőtől, s a rövidebb pályán úszó lassan magára marad, Dubinnyik, a lomha föld is árnyékba borult, a Hold, a fényes Hold, a Vendég, már messze járt, éppen Siglovra kacsintott, hangosan, szinte csengett a lecsappanó szemhéj. Siglov kellemetlenül érezte magát, elvégre neki is felelnie kell mindenért: a jó is, a rossz is a vállára telepszik, a jó emeli, a rossz lenyomja, de úgy, hogy ma este már haza se jut, még ma délután olyan súlyok neheznek rá; jobb is elernyeszteni az elmét, az agyvelőt, amely a képzeletet mozgásba hozza, jobb, ha semmi se mozog, most már nagyon is ajánlatos a képzelgést – amikor nem veszi észre senki – egyszerűen eltaposni. A Vendég ismét kacsint, de már nem Siglovra, úgy siklik ide-oda, mint a csészében a meggybefőtt. Dubinnyik a feje alól ismét kinyújtotta a kezét, s már a harmadik elkeseredést hajtotta föl egyhúztomra. Az elkeseredésnek vodkaíze volt, egyre jobban elterült a homloka meg a tarkója közötti térségben, koponyája belsejében kinyitott egy piros vászonból való napozóágyat, s hanyatt vetette magát benne. – Na, ma egész délután napozunk – gondolta Dubinnyik –, csak ne lennének olyan hidegek az esték ilyenkor júniusban.

De még nem esteledett. Az állomásfőnök már az órára sem nézett, mutatóujjával kopogtatta a másodperceket, abbagyta, hátha akkor nem fognak múlni olyan kérlel-

hetetlenül. A telefon ismét megcsördült, reszketve füléhez emelte: – Igen – nyögte ki nagy sokára. – Igen. – A székbe roskadt, s odaintette az ügyeletes tisztet. A tiszt szét-tártá a karját. Volt is miért: a tömeg, amelynek hullámaiban csücskös sapkás, vörös csil-lagos, matrózblúzos józanok, részegek emelkedtek föl-alá, újra forradalmat akart. A vonatok megroggyanva kushadtak az üvegtető alatt, amely a Vendéget vitte volna, a váróteremmel szemközt állt, félkörben feltűzött szuronnal újabb és újabb katonák tartották tisztán a luxusvagon előtti teret; a váróterem ajtajától egészen a lépcsőig vö-rös kókuszdió szőnyeg vezetett. Dubinnyik végig szerette volna hányni, szőnyegben szerette volna végighányni, hosszú, vastag szőnyeget szeretett volna a szőnyegre oká-dni, érezte, végére jár az elkeseredéseknek, még egy elkeseredés, és akkor már szőnye-get sem szeretne a kókuszdióra teríteni. A Vendég ismét kacsintott a csíptető alatt, Siglov – most már – bátran, felhőtlenül, minden teketória nélkül úgy visszakacsintott, hogy a Vendég egyszerre csak visszahőkölt. – Cicám! – kiáltotta volna, ám alig jött ki hang a torkán. – Bársony és rongyfoszlányok! Natasa, tiéd a főszerep. Elvtársak! – csap-ta össze a bokáját. – Alázatosan kérlek benneteket, kedves elvtársaim! Drága Sztálin elvtárs! – fordult a kép felé, amelyen bajusz kunkorodott alá. – Alázatosan kérlek, ol-vasd el a színdarabomat, ha lesz egy kis szabad időd! Pezsgőt, elvtársak! Sztálin elvtárs egészségre! Kérlek téged, szakíts egy kis időt egy kis bizalmas beszélgetésre, négy-szemközt, csak veled! Ezennel átadom a székem, nem vagyok népbiztos! A párt tudja, mit cselekszik, csak arra kérlek, Jozsif Visszarionovics, ne olyan durván, úgy, hogy a méltóságomat megőrizhessem, drága Sztálin elvtárs! Drága Natasa, szeretlek! Natal-ja Rozenel polgártárs, te játszod el a Bársony és rongyfoszlányokat! Tudom, hogy hi-bát követek el, pezsgőzöm, vodkázgatók, kacsingatok, a vonat meg áll. De miért? Én nem tehetek róla, egy Trockij van bennem. Trockij, kifelé! Indulunk!

Dubinnyik szinte el sem hitte, hogy a tizennégy harmincötös moszkvai expressz tizen-öt huszonhétkor elvitte a népbiztost. Koponyájában összecukta a napozóágyat, autó-ba hajította magát, csak úgy zökkent a rugózat, s röpült, röpült a KGB, az állambiz-tonsági szolgálat épülete felé. Amikor odaért, rákacsintott az örre, aki ettől zavarba esett, s hanyatt-homlok széttártá az ajtót. – Komarov!! – ordított be a folyosóra. – Ko-marov, hé, merre bujkálsz?!

Miklya Zsolt

NÁJLON ALATT

Felforr a befőtt, színe bíbor arannyal
 Megfesti a nyúló nájl-on-egyet,
 Édes szirupot cseperészget a hajnal,
 Így vonzza magához a drága legyet.
 De látod amottan a kamra sötétét?
 Majd rémöle felkel, s elnyeli mind,
 Mit fáradt hát teve el, s vele hétrét
 Úgy görnyede bent, mint kornyada kint.